

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא צ"ח-ק"ד
פרשת אחרי מות-קדושים | ד' י' באייר (30 לאפריל-6 למאי)

יום עצמאות שמח!

דף צ"ח: היין שהחמיץ

אדם נתן חבית יין לחנוני כדי שימכור ללקוחות כל פעם מעט מן היין שבה, והם סיכמו שלאחר המכירה יתחלקו ברוחים. אבל, עד שהספיק החנוני למכור את היין, היין החמיץ. נשאלת השאלה: **מי אחראי על ההפסד? מצד אחד: בעל החבית, שהרי החבית שלו.**

מצד שני: **החנוני**, שהרי החבית החמיצה אצלו. תשובות התלמוד לנשאלה זו היא שבאופן רגיל **בעל החבית נושא בהפסד**,

אבל בשני מקרים **החנוני הוא שנושא בהפסד**:

א. אם החנוני עשה בחבית ברז נוסף. יתכן שפעולה זו היא שגרמה להחמצה.

ב. אם עוד לפני שהיין החמיץ היה יום שוק ורבים באו לקנות יין, אך החנוני התעצל ולא מכר מן היין באותו יום. במקרה כזה בעל החבית אומר לו: "אם לא היית מתעצל, כל היין היה נמכר עוד לפני שהחמיץ, ולפיכך אתה אשם בהפסד".

דף צ"ט: מידות בית המקדש הראשון

אחת הסוגיות בדרך זה עוסקת בנושא **מידות בית המקדש הראשון. אורך המשכן** כולו היה שלושים אמה (כ- 15 מטרים) ורחבו עשר אמה. קודש הקדשים שבמשכן היה עשר אמות אורך על עשר אמות רוחב.

שלמה המלך בנה את בית המקדש הראשון במידות כפולות: שישים אמה אורך, עשרים אמה רוחב. קודש הקדשים היה עשרים אמה אורך על עשרים אמה רוחב.

בקשר לכך מספר לנו התלמוד שארון הברית לא תפס מקום בקודש הקדשים.

מה הכונה?

אחרי שהכניסו את הארון לקודש הקדשים במשכן, עדין נותר שטח ריק של 10 על 10 אמות. כך גם בבית המקדש של שלמה, אחרי שהכניסו את ארון הברית, עדין נותר בקודש הקדשים שטח פנוי של 20 על 20 אמה. כך נאמר בתלמוד: **"דבר זה מסרת בידינו מאבותינו, מקום ארון וכרובים אינו מן המדה"**.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת בבא בתרא, דף צ"ח

"אמר רב יהודה אמר רב: כל המתגאה במלית של תלמיד חכם ואינו תלמיד חכם - אין מכניסים אותו במחיצתו של חכם"; וכתב הכא "ולא ינוה", וכתב התם "אל ינוה קדושך"

לאוקמא - להעמיד
חמרא - יין

הסבר: רב יהודה דורש מהפסוק מספר חבקוק "נָכַר יְהוָה וְלֹא יָנוּה", שמי שמתייחר ומציג את עצמו כתלמיד חכם למרות שאינו כזה, לא יזכה לבוא לנווה קדשו של הקב"ה בעולם הבא.

על המפה

נווה צדק

נווה צדק היא השכונה היהודית הראשונה שהוקמה מחוץ לחומות העיר יפו. השכונה נוסדה בשנת תרמ"ז (1887) על ידי משפחות יהודיות שרצו לגור מחוץ לצפיפות של יפו, ונקראה על שם הפסוק בישעיהו: **"יִבְרַךְ ה' נוֹה צֶדֶק הַר הַקֹּדֶשׁ"**. עם השנים הוקמו שכונות נוספות באזור, ביניהן נווה שלום, שכונת אחווה ואהל משה, שהתאחדו מאוחר יותר עם נווה צדק. **בתחילת המאה ה-20 שגשגה השכונה וגרו בה אנשי רוח רבים, ביניהם הרב קוק, ש"י עגנון, אלכסנדר זיסקינד ורבינוביץ' ונחום גוטמן.** במהלך העלייה הגדולה של שנות ה-50 שוכנו עולים רבים בבתי השכונה. בשנות ה-60 היא הפכה לשכונה עזובה ומוזנחת, אך בשנות ה-80 החלה מגמה של חזרה אליה וכיום היא מהווה אזור מגורים מכובד.

גות נווה צדק מגג בית הכנסת הספרדי ברחוב לילינבלום (מיכאל יעקובסון, Wikipedia)

מתולדותיו | א

שמואל יוסף (ש"י) עגנון

(צ'צ'קס) (תרמ"ז-תש"ל, 1887-1970)

ש"י עגנון ז"ל היה מגדולי הסופרים העבריים בעת החדשה, חתן פרס נובל ופרס ישראל לספרות. עגנון נולד בגליציה ועסק בכתיבה כבר בגיל צעיר. הוא עלה לארץ בשנת תרס"ח (1908), וכעבור ארבע שנים ירד לגרמניה למשך 12 שנה, שלאחריהן חזר לארץ. **הסיפור הראשון שפרסם בארץ היה "עגונות", ובעקבותיו שינה את שם משפחתו המקורי, צ'צ'קס, ל"עגנון".** עגנון פרסם ספרים רבים בימי חייו בהוצאת שוקן, ולאחר מותו פרסמה בתו כתבי יד רבים שאותם לא פרסם בימות חייו. ספריו של עגנון תורגמו לשפות רבות, וזכו להצלחה ולהערכה ברחבי העולם. בין יצירותיו הבולטות: הרומנים "הכנסת כלה" "אורח נטה ללון", "תמול שלשום", הרומן הקצר "סיפור פשוט" והנובלות "והיה העקוב למישור", "בלבב ימים" ו"תהילה".

ש"י עגנון ורעייתו אסתר בחצר ביתם (גל אורן - שלי, wikimedia)

דף ק': קנין חזקה בקרקעות

אחד מהקנינים האפשריים בקרקעות הוא **קנין חזקה בקרקעות**, דהיינו **אדם יכול לעשות קנין בקרקע על ידי שימוש של הנאה או תיקון בקרקע**, שפירושו כלל בעלי הקרקע עושים. למשל, אדם שהציע מצעות בקרקע ושכב עליהן, עשה פעולה של חזקה. אדם שכנה אהל וגר בו, עשה פעולה של חזקה.

בדף זה לומדים על מחלוקת תנאים בשאלה - האם אדם שהולך בקרקע נחשב מחזיק בה?

רבי אליעזר אומר שאהי חזקה, ואילו חכמים חולקים. לשיטת רבי אליעזר יש ראיה מהפסוק בספר בראשית, שבו הקב"ה אמר לאברהם אבינו: "קום התהלך בארץ לארפה ולרחפה כי לך אתננה". הקב"ה אמר לאברהם ללכת בארץ לארפה ולרחפה כדי שיקנה אותה בקנין חזקה.

לשיטת חכמים הקב"ה הורה לאברהם ללכת בארץ, כדי שפכו יהיה סימן שהארץ תהיה נוחה להיכבש לכניו.

דף ק"א: רב אשי והתלמוד הבבלי

רב אשי חי בדור החמישי של האמוראים, והיה תלמידיו של רבא. **רב אשי נתפרסם במיוחד בזכות העובדה שערך את התלמוד הבבלי.**

רב אשי עמד בראש ישיבת סורא, שעברה בימיו לאחד מפרקי סורא שנקרא "מתא מחסיה". **כשישים שנה היה רב אשי ראש הישיבה** ובהתאם למנהג ישיבות ככל לתלמוד ככל שנה שתי מסכתות, הספיק רב אשי לתלמוד עם תלמידיו את כל הש"ס פעמים. במהלך שנים אלו הוא קיבץ את כל דברי החכמים מן הדורות הקודמים וסדרם לפי סדר המשניות. זהו התלמוד הבבלי.

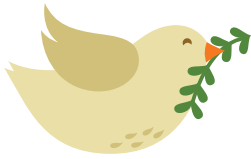
התלמוד מכיל את עיקרי התורה שבעל פה שנמסרו למשה רבנו בהר סיני, משה מסרה ליהושע והוא - לתלמידיו, וכו' עברה התורה שבעל פה מרב לרב. **רב אשי, עורך התלמוד הבבלי, היה הדור הארבעים למסירת התורה.**

רב אשי זכה לעשרות מופלגות. חז"ל אומרים שעד ימי רב אשי היו רק שלושה אנשים שזכו גם לגדולה בתורה וגם לעשרות מופלגות, והם: משה רבנו - מוסר התורה, רבי יהודה הנשיא - עורך המשנה ורב אשי - עורך התלמוד הבבלי.

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

★ | מן ההיסטוריה

העלייה ההמונית

"העלייה ההמונית" הוא כינויה של העלייה לארץ שתחילה מיד עם הקמת מדינת ישראל. רוב העולים שהגיעו לארץ היו פליטים, ניצולי שואה מאירופה ופליטים מהפרעות במדינות ערב. עלייה זו הביאה לגידול עצום באוכלוסיית המדינה, כאשר תוך 18 חודשים בלבד הוכפלה האוכלוסייה מ-650,000 ל-1,300,000 תושבים, תופעה שאין לה תקדים בארצות אחרות. העולים הגיעו ממקומות שונים בעולם: מאירופה, מאסיה ומצפון אפריקה. לא מעט קשיים התעוררו בעקבות המפגש בין התרבויות והמסורות שלהם לבין אלו של התושבים הוותיקים. המפגש בין עולים לוותיקים, והשפעותיו על שני הצדדים, היו אירוע משמעותי מאוד בתהליך התפתחותה של החברה הישראלית.

הפגנת יוצאי עיראק ממעברת קסטינה למניעת עצירת העלייה מבבל, רחובות 1950 (Wikipedia, artyard)

דף ק"ב: רכישת קרקע שיש בה סלעים ובורות

יואב, המזכיר החדש של נדב, התפקש להכין נוסח של חוזה בעבור רכישת שלושים וחמישה דונם קרקע. נדב עבר על החוזה ואמר ליואב: **"הוסף בחוזה שאנחנו קונים את הקרקע לצרכים חקלאיים, בכונתנו לעבד את האדמה"**. "לשם מה נחוץ למוכר לדעת למה אנחנו צריכים את הקרקע?" תמה יואב בקול.

נדב רק אמר: "חכה ותראה". לאחר ביצוע העסקה נסעו נדב ויואב עם המוכר אל השטח והתחילו למדוד שלושים וחמישה דונם. כשנדב כחן את פני הקרקע הוא תבע מן המוכר: **"עליך להוסיף לי עוד שטח!"**. תמה המוכר: "מדוע?". נדב הוציא את החוזה ואמר: "כתוב כאן שאנחנו קונים את השטח לצרכי חקלאות. לחקלאות לא מתאים שטח בעל סלעים גבוהים ובורות עמוקים. מאחר שבשטח שנתת לי יש סלעים ובורות עמוקים, עליך לתת לי קרקע ישרה במקומו".

דף ק"ג: טעות במדידת קרקע

דיני אונאת ממון מתחמסים למקרים שבהם שולם על חפץ מחיר יקר יותר או מחיר זול יותר ממחיר השוק, וכפי שלמדנו, **אם הטעות ארעה בסכום קטן יחסית למחיר, אין המקח בטל**. כך הדין בטעות במחיר. אבל אם המוצר לא סופק במלואו, כגון אדם שביקש לקנות קילוגרם בצלים בעשרה שקלים ובסוף התברר שהוא קיבל תשע מאות וחמישים גרם - המקח בטל.

בדף זה לומדים שכן הדין במיטלטלין בלבד, אבל במכירת קרקעות אין הדין כך, אלא אם הקונה מגלה שחלה טעות קטנה בעת מדידת הקרקע, אזי אם הוא קיבל יותר מדי קרקע הוא יכול להוסיף מעט כסף או להחזיר את השטח, ואם הוא קיבל פחות, יכול המוכר להחזיר לו מעט כסף או לתת לו שטח נוסף, שכן **שיעור חכמים שבקרקעות אדם אינו מתנה את קיום המקח בכך שיקבל את השטח במדויק**.

דף ק"ד: רב אשי, טביומי, ועריכת התלמוד הבבלי

רב אשי האריך ימים עד גיל תשעים כמעט. כשהגיע זמנו להיפטר מן העולם, נקלע לפניו מלאך המות. ביקש ממנו רב אשי שייבא בעוד שלושים יום. כל אותו חודש ישב רב אשי ונשין את לימודו, כדי שששג'יע ליישיכה של מעלה יהיה לימודו ערוך בפיו. לאחר מכן נפטר רב אשי.

בנו, מר בר רב אשי, שכונה גם טביומי, על שם שבימיו היו בבבל ימים טובים לישראל, ישב על כסאו בראשות הישיבה והשלים את עריכת התלמוד הבבלי.

מאז אותם ימים עיקר לימוד התורה שבעל פה מתקיים בלימוד התלמוד הבבלי.

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

א. מהם "פרות דמאי", וכיצד צריך לנהוג בהם?

ב. באיזה מקרה חלוקים חכמים ורבי יוסי, ומדוע כל אחד מהם סובר כך?

ג. מה יהיה חייב לשלם השוחט שטעה בנשיחטו לבעלים של הבהמה?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה
בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד
הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף
הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

דמויות השנה בחמ"ד

השופר של הרב גורן

כחצי שנה לפני מבצע קדש הגיע אל הרב שלמה גורן יהודי מתל אביב שהיה מכין שופרות. הוא סיפר לרב שחלם חלום שעליו לנסוע לטורקיה, לקנות שם קרן איל גדולה מאוד ולהכין ממנה שופר, כדי שהרב יתקע עליו על הר סיני. היהודי אכן עשה כך, ומסר לרב את השופר שהכין. באותו זמן איש לא העלה בדעתו שהולכים לכבוש את סיני, אך זמן קצר לאחר מכן פרצה מלחמת קדש וישראל השתלטה על מדבר סיני. הרב גורן לקח איתו את השופר, עלה לפנות בוקר על הר סיני ותקע בו, ובכך הגשים את החלום. הייתה זו הפעם השנייה בהיסטוריה שבה תוקעים בשופר על הר סיני, מאז מתן תורה. לאחר מלחמת ששת הימים כתב הרב גורן ספר תורה על ההר.

דבר תורה לשולחן שבת

מצוות רבות וחשובות בנושאים שבין אדם לחברו מוזכרות בפרשיות השבוע, שמטרת כולן היא יצירת חברה יהודית מתוקנת ומוסרית, כאשר הערך המרכזי שבה הוא: **"ואהבת לרעך כמוך"**. אחד האיסורים בפרשה הוא **"לא תעמד על דם רעך"**. מה פירוש הביטוי והאיסור הזה "לעמוד על הדם"? שני פירושים והסברים מעניינים, המשלימים אחד את השני, ניתנו בעניין.

רש"י מסביר את האיסור של **"לא תעמד על דם רעך"** - שאם אתה רואה אדם במצוקה ובצרה, כגון טובע בנהר, או שחיה או שודדים תוקפים אותו, או פצוע מתאונה וכל מצב דומה של מצוקה - ואתה יכול להצילו - עליך לעשות כל מאמץ והשתדלות כדי להציל אותו. אם אתה מגלה אדישות לגורלו של האדם שבמצוקה ולא בא לעזרתו - אתה נקרא "עומד על הדם" ועובר על האיסור של **"לא תעמד על דם רעך"**. **הפרשן רבי אברהם אבן עזרא** מסביר את האיסור הזה באופן שונה ואומר שפירושו הוא "שלא יתחבר עם אנשי דמים". על האדם להתרחק מחברתם של אנשים אלימים הנקראים "אנשי דמים", ובכך ירחיק עצמו מפגיעה באחרים.

חידה מצאו את יוצא הדופן בכל קבוצה:

א. נווה צדק	א. ש"י עגנון	א. והיה העקוב למישור
ב. שכונה אחווה	ב. הרב קוק	ב. מלחמה ושלום
ג. נווה שלום	ג. מנחם בגין	ג. אורח נטה ללון
ד. אהל משה	ד. נחום גוטמן	ד. תמול שלשום
ה. בית וגן	ה. אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ'	ה. הכנסת כלה

א. אברהם אבינו. **ב.** משה רבנו. **ג.** רבי יהודה הנשיא. **ד.** רב אשי

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולמם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבועה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

